

Szabadszemés objektumok

Korai holdsarló megfigyelések '85-ben

A METEOR 1983/7-8. számában megjelent felhívás hatására eddig is érkeztek több-kevesebb rendszerességgel észlelések, melyeket lapunkban közöltünk is. Az 1985-ös év során sok észlelés született, közöttük néhány igen korai holdsarló megfigyelés is. A megfigyelési krónika időrendben:

1985. május 21: Pécs-Vasason az ég csaknem teljesen borult volt és záporszerűen esett az eső. Keszthelyi Sándor 18:57-19:05 UT között szabadszemmel megfigyelhette a Hold sarlóját az ÉNy-i égalj kissé felszakadozott, kitisztult részén. Itt látszott homályosan a vékony sarló, bár eközben a Zenitből továbbra is szemerklélt az eső. Ez a megfigyelés 45 óra 15 perces sarlót jelentett.

1985. július 16: Hajnalban Busa Sándor harkakötőnyi észlelőnk figyelte a holdsarlót szabadszemmel. Az ég alja kissé párás, ködös volt, így a Holdat csak 03:02-03:08 UT között látta. A sarló íve 170 fokos volt. Egy 70/500-as refraktorral nézve sok kontrasztos kráter látszott, de a hamuszürke fény a rossz légkör miatt nem volt megfigyelhető. A Hold kora 44 óra 49 perc volt.

1985. május 19: Pécs-Vasason Keszthelyi Sándor felhőtlen égen észlelte a Holdat szabadszemmel. 18:38 UT-kor pillantotta meg, ekkor csak vékony, gyenge, 80 fokos íve volt. 7x50 B-vel is csak 100 foknyi volt, így vékonyan, de élesen húzódtott. 18:49 UT-ig látta. A holdsarló kora 42 óra 41 perc volt.

1985. augusztus 15: Ezen a hajnalon 3 országból, 3 észlelőhelyen, 15 megfigyelő számolt be a Hold látványáról. A Mátra tetején lévő kút-hegyi észlelőtáborból 11 fő figyelte meg a sarlót. 02:12 UT-kor vette észre Fidirich Róbert egy 7x35 B-vel, majd ezt követően egy perc múlva már szabadszemmel is látszott. Ezt követően távcsövekkel, binokulárokkal már többen is észlelték. Szemmel 130 fokos, 7x35 és 10x50 B-vel 145 fokos, 50/540-es refraktorral 170 fokos ív látszott. A sarlón a krátereket is szépen lehetett látni. A hamuszürke fény szemmel is, távcsövel is biztos volt, benne tengerek is kivehetőek voltak. Spányi és Gyarmati több fényképet is készített. Szabadszemmel 03:27-kor, távcsövekkel 03:34 UT-kor tűnt el a sarló. Ekkor 30 óra 42 perc volt a kora újhold előtt.

Ugyanekkor Kondorosi Gábor pécsi amatőr az NDK-beli Oberweisenthal közelében tarózkodott. Szabad szemmel észlelte a holdsarlót 03:20 UT-tól. Az ív csak 120 fokos volt. Nyugatabbra lévén ott később pirkadt, így 03:40 UT-ig látta szabad szemmel az objektumot. A Hold kora ekkor 30 óra 36 perc volt.

Szintén ezen a hajnalon Ógyallán Jávorka Ágoston, Kász László, valamint Szabó Sándor a Coudé-távcső kupolájából 02:37 UT-tól figyelhette meg a kelő Holdat. Először vöröses-narancs színű, később sárgás, végül fehér volt. A 150/2250-es távcsővel 56-, 90-, sőt 140-szeres nagyításokkal másfél órán át észlelték és fényképezték. Távcsővel sok részlet látszott, főként a 110 fokos fő-íven - de további "leszakadt" részekkel együtt 135 fokos hosszban. Hárman négy géppel 160 felvételt készítettek 03:01-03:25 UT között. A legszebb színes fotók 135 fokos ívet és sok apró részletet mutatnak. Szabadszemmel 03:46 UT-kor tűnt el a Hold, ekkor még a távcsőben jól látszottak a kráterek. Az ív 03:50-kor 100 fokos, 04:00 UT-kor 95 fokos, de ekkor már a horizont felett a Nap is megjelent. Napkelte után is látszott még gyengén a Hold a távcsőben, majd 04:06 UT-kor tűnt el végleg, amikor kora 31 óra 10 perc volt.

1985. augusztus 17: Domy György Szigetszentmiklóson észlelte a Holdat 18:40 UT-kor. Szabadszemmel is és 3 cm-es 12-szeres nagyítású távcsővel is szépen látszott a hamuszürke fény. A sarló 32 óra 32 perces volt.

1985. szeptember 13: Farkas Ernő Budapesten 03:42 UT-ig észlelte a sarlóholdat jó légkör mellett. A hamuszürke fény jól látszott szemmel, 7x50 B-vel kisebb részeket is mutatkoztak. Ez 39 óra 39 perces kort jelentett.

Ugyanekkor Szigetszentmiklóson Domy György 04:00 UT-ig észlelte a Holdat, ez 39 óra 21 perc értékű.

1985. szeptember 14: Hajnalban Kósa-Kiss Attila Nagyszalontán szabadszemmel látta meg a holdsarlót 03:40 UT-kor (15 óra 41 perc korú volt!) A pirkadó zöldeskék színű égálgon cérnavékony volt a sarló, szürkéssárga színnel. Határozott látványt mutatott, de nagyon mereven kellett nézni, nehogy szem elől tévessze az észlelő. Sajnos mégis másfelé pillantott és így 03:42 UT-kor végleg elvesztette a Holdat. Helyét később felhők takarták el és végleg be is borult. Elvesztésekor 15 óra 39 perc korú volt a Hold, és ez kétséggkívül új hazai rekord. Azonban éppen 260 km-re nyugatabbra ezt 18 perccel később megdöntötték!

Ugyanis ezen a hajnalon Bólyban a Kász László és Szabó Sándor észlelt. 03:35 UT-kor pillantották meg a sarlót szemmel, de rögtön ezután binokulárban is megnézték. A légkör kissé párás volt, vékony cirruszokkal. A Hold rendkívül vékony, halvány-sárga színű volt, és 90-100 fokos görbe fonalként húzódott. Sem szemmel, sem távcsővel nem látszottak részeket. Bár 03:56-kor eltűnt, 03:59-kor újra észrevették és csak 04:00-kor vesztették el véglegesen (a Nap csak 26 perccel később jelent meg). Az észlelők megemlítik a holdsarló feltűnő módon dél felé dőlését (ezt Kósa-Kiss is említi). Az új rekord így 15 óra 21perc, így a csaknem tíz évvel ezelőtti rekordból mintegy 10 órát faragtak le. Nagyon valószínű, hogy igen hosszú ideig ez lesz a hazai rekord, ugyanis ez olyan kiváló eredmény, melynél világszerte is csak két korábbi észlelés történt. Gratulálunk amatőrársainknak!

KESZTHELYI SÁNDOR

Észlelők figyelmébe

jelenségnaptár december

MINDEN ADAT VILAGIDŐBEN!

NGC 128	GX Psc	(0 ^h 26,7 ^m + 2 ^o 33')
NGC 470	GX Psc	(1 17,1 3 09)
NGC 474	GX Psc	(1 17,5 3 10)
NGC 628 (M 74)	GX Pcs	(1 34,0 15 32)
NGC 1068 (M 77)	GX Cet	(2 40,1 - 0 14)
NGC 404	GX And	(1 06,6 +35 27)
IC 2149	PL Aur	(5 53,0 46 07)
NGC 1931	DF Aur	(5 28,0 34 13)
NGC 1907	NY Aur	(5 25 35 17)
NGC 1893	NY Aur	(5 19 33 21)

V CMi	3.	7 ^m ,4
RY Her	3.	9,5
Y Dra	7.	6,2
Y Peg	9.	9,6
RS UMa	10.	8,3
RV Aql	12.	8,1
S CrB	13.	5,8
TV Her	15.	9,0
RY Aur	16.	9,0
R Com	17.	7,1
S Gem	21.	8,0
V Del	22.	8,1
SS Vir	22.	6,0
T Aqr	23.	7,2
U And	25.	8,9
R UMa	25.	6,7
SV Dra	27.	9,1
T Her	28.	6,8
SU Vir	29.	8,4
ST Aur	31.	11,5

Mély-ég észlelési ajánlat (Epocha: 1950.0)

1.	19 ^h 53 ^m	--	7 ^o 10'
4.	19 53,4		7 46
7.	19 53,6		8 19
10.	19 54,4		8 52
13.	19 55,1		9 24
16.	19 55,9		9 54
19.	19 56,8		10 24
22.	19 57,7		10 53
25.	19 58,8		11 21
28.	20 00,0		11 49
31.	20 01,2		12 15

5/6	19:00-21:00
6/7	19:00-21:00
22/23	17:00-20:00
25/26	18:00-21:00
26/27	18:00-20:00
27/28	19:00-21:00

Meteoros
szimultán időpontok

Mira maximumok

A Wilson 1986 1
üstökös pozíciói

Az RV Tau 27-én
minimumban van.

22 KALLIOPE				471 PAPAGENA					
Oppozíció: dec.3.				Oppozíció: dec.26.					
nov.	16.	4 ^h 53 ^m ,6	+22 ^o 54'	10 ^m ,0	nov.	16.	6 ^h 46 ^m ,9	+22 ^o 31'	10,3
	21.	4 49,1	23 14	9,9		21.	6 45,6	23 07	10,2
	26.	4 44,1	23,33	9,8		26.	6 43,6	23 44	10,1
dec.	1.	4 38,9	23 52	9,8	dec.	1.	6 40,7	24 24	10,1
	6.	4 33,6	24 09	9,8		6.	6 37,0	25 05	10,0
	11.	4 28,4	24 25	9,8		11.	6 32,7	25 46	9,9
	16.	4 23,4	24 40	9,9		16.	6 27,9	26 27	9,9
	21.	4 18,7	24 53	10,0		21.	6 22,7	27 07	9,8
	26.	4 14,6	25 06	10,1		26.	6 17,3	27 45	9,8
	31.	4 11,1	25 19	10,2		31.	6 11,9	28 20	9,9

Két oppozícióban lévő kisbolygó pozíciói

Abstracts

☉ Z UMa 1968-86

Z Ursae Majoris is a SRb type variable star, one of the most closely monitored program stars of the "Pleiades Variable Star Observing Network". Using 10-day averages of our 4 thousand observations a light curve was constructed. (See p. .).

A search for the periods was carried out by the Discrete Fourier Transformation method. The peaks of the power spectrum show five different periods (p. .).

The most dominant one is at 194.4 days, all of the detected periods are listed in table 2, on p. . For more details contact Károly Szatmáry, H-6720 Szeged, Kelemen u. 11.

☾ Halley's Comet from Crete

This April an another group of Hungarian amateur astronomers went to Crete, Greece to observe Halley's Comet around its perihelium. This second Hungarian Halley Expedition was organized by a group of South Hungarian amateurs in Pécs. Ten amateur astronomers observed the comet on 11 different nights between 1st and 18th April. They carried out 52 visual observations on the comet. According to these data the brightness of the coma was between mag. 3-4, its diameter was between 20-25 arc minutes. A 3-4 degrees long tail was also observed.

☾ Crescent Moon observations in 1985

A new Hungarian record of Crescent Moon observing was born on the morning of 14th September, 1985. Attila Kósa-Kiss observed the 15 hours and 41 minutes old Moon on the dawn sky. Some minutes later Sándor Szabó, and Lázsló Kász, Bóly, South Hungary also detected the crescent, because their western location they were able to observe the Moon until 4:00 UT, so the new Hungarian record is 14 hours and 21 minutes.

meteor

A TIT Csillagászat Baráti Köre megfigyelési tájékoztatója csillagászati szakkörök és észlelő amatőr csillagászok számára

KIADJA: **a TIT Uránia Csillagvizsgáló
Budapest**

Felelős kiadó: **dr. Horváth András**

Szerkesztőség

Uránia Csillagvizsgáló
Budapest I. Sándor u. 3/b.

H-1016

Telefon: 869-171, 869-233

Postacím: 1253 Budapest, Pf. 36.

Megjelenik havonta, kapják a CSBK pártoló tagjai.

Megrendelhető a Szerkesztőség címén, számonként nem vásárolható.

Szerkesztőbizottság

Elnök: Pónori Thewrewk Aurél

Titkár: Zombori Ottó

dr. Both Előd, dr. Horváth András, ifj. dr. Kálmán Béla, dr. Kelemen János, Nagy Sándor,
Sajó Péter, Schalk Gyula, Schlosser Tamás, dr. Szabados László

meteor

Monthly Circular for the Amateur Observers and Groups in Astronomy
Published by the "Hungarian Society for Dissemination of Sciences' Circle
of Friends of Astronomy"

Edited by the TIT Urania Observatory
H-1016 BUDAPEST, SÁNDOR U. 3/b.